

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

КУЯВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТУ
ВЛОЦЛАВЕКУ

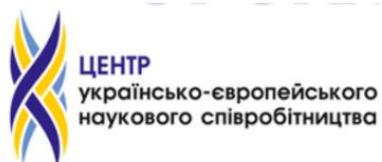
ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО КОНКУРСУ НАУКОВИХ СТАТЕЙ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

(присвячений Дню Донецького державного університету
внутрішніх справ)

2023

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

ДОНЕЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

КУЯВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТУ
ВЛОЦЛАВЕКУ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО
КОНКУРСУ НАУКОВИХ СТАТЕЙ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

(присвячений Дню Донецького державного університету
внутрішніх справ)

УДК:34

3 – 41

Затверджено до друку
Науковою радою
Донецького державного університету внутрішніх справ
(протокол № 4 від 21 квітня 2023 р.)

3 – 41 ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО КОНКУРСУ НАУКОВИХ СТАТЕЙ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (присвячений Дню Донецького державного університету внутрішніх справ) (м. Кропивницький, Україна). Донецький державний університет внутрішніх справ. 2023. 460 с.

У збірнику представлено матеріали Міжнародного правничого конкурсу наукових статей серед здобувачів закладів вищої освіти (присвячений Дню Донецького державного університету внутрішніх справ).

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників закладів освіти й наукових установ, здобувачів вищої освіти юридичного і правоохоронного напрямів, працівників органів Національної поліції, органів місцевого самоврядування.

Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ у матеріалах статей несуть автори.

УДК:34

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК

Назимко Є. С. – доктор юридичних наук, професор;

Буга Г. С. – доктор юридичних наук, доцент.

© Колектив авторів, 2023

© Донецький державний університет внутрішніх справ, 2023

АГРЕСИВНІСТЬ КУРСАНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті представлено результати емпіричного вивчення особливостей агресивності курсантів-першокурсників закладу вищої освіти МВС України, які навчаються в умовах дії воєнного стану в Україні.

Вибірку склали курсанти першого курсу (n=20) навчально-наукового інституту № 3 Національній академії внутрішніх справ.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що ймовірність проявів агресивної поведінки курсантами першого курсу незначна. Курсанти-першокурсники активні, реалістичні, спрямовані на кооперацію, соціальне співробітництво та залежність. Вони доброзичливі, позитивно ставляться до людей, слідуєть шаблону, що сприяє їх успішній адаптації в курсантському середовищі. Водночас курсанти жіночої статі категоричніші, порівняно із курсантами чоловічої статі, але більш комунікабельні, намагаються у спілкуванні вирішувати питання щодо значущих для них ситуацій навчально-службової діяльності.

Ключові слова: *агресивність, курсанти, воєнний стан.*

Постановка проблеми. Після повномасштабного вторгнення рф на територію України змінилися тенденції освітньої діяльності здобувачів вищої освіти, що зумовлено розумінням ними «нової норми життя», яка склалася в умовах російсько-української війни [15]. У здобувачів вищої освіти спостерігаються підвищена емоційність, психологічне виснаження, гостра реакція, чутливість до екзистенційних питань, бажання виговоритися, поділитись власними думками та враженнями [3].

В умовах дії воєнного стану адаптацію здобувачів вищої освіти до освітнього процесу супроводжують труднощі: пізнавальні, соціально-психологічні (пов'язані зі зміною умов життя, місця проживання, оточення), професійні (зумовлені переоцінкою цінностей під час війни) [2]. Для подолання молодими людьми стресу, пов'язаного з війною, найбільш адаптивними у цих умовах є стратегії копінг-поведінки як дистанціювання, пошук соціальної підтримки, уникнення адаптації [13]. Науковець В. В. Товт доводить, що фізична агресія прямо взаємопов'язана із витісненням; вербальна агресія – із гіперкомпенсацією; роздратування – із заміщенням; а обернено взаємопов'язані підозрілість та цинізм, негативізм; тривожність та заперечення [10]. І. В. Чухрій переконує, що фізичне відреагування гніву здобувачами вищої освіти може привести у складні часи війни до адаптації [12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Курсанти, які навчаються у ЗВО, який готує поліцейських, мають значний потенціал агресивної мотивації, проте не схильні проявляти опозиційну манеру поведінки. Натомість у міжособистісному спілкуванні курсанти, в яких високий рівень агресивної мотивації, схильні до проявів фізичної агресії; із середнім рівнем – непрямой агресії; із низьким рівнем – не схильні до вербальної агресії [4].

Аргентинський науковець Н. D. Garcia дослідив, що курсанти чоловічої статі мають високий рівень фізичної агресії, курсанти жіночої статі – високий рівень ворожості, а курсанти-випускники закладу поліції – підвищений рівень моторної імпульсивності, вербальної агресії та гніву [14].

Дослідники С. В. Березка, Т. В. Карпенко вважають, що неможливо однозначно визначити внутрішню агресивну тенденцію особистості, однак можна визначити структуру, форми прояву та причини утворення агресивної поведінки [1]. Науковці С. О. Ларіонов, П. В. Макаренко пишуть про складність у визначенні меж агресії (її прояви: соціально прийнятна та неприйнятна; випадкова та умисна; міжособистісна та аутоагресія тощо) [6, с. 180]. На буденному, побутовому рівні термін «агресія» ототожнюється із насильством [8, с. 89].

Психологічними особливостями юнацького віку є схильність до агресивної поведінки та ворожого ставлення, а також схильність до співпраці у конфліктній поведінці [10]. Науковці пишуть про різну ступінь агресивності здобувачів вищої освіти: юнакам-неспортсменам найбільш притаманна вербальна агресивність, юнакам-спортсменам – фізична агресивність, а юнкам-спортсменкам – предметна агресивність, емоційна агресивність та самоагресія [7].

На думку Є. В. Тополова, одним із чинників професійної агресивності фахівців є рівень агресивності особистості [11].

Дослідник О. В. Ковач розглядає легітимізовану агресію як форму агресивної поведінки за умови її ефективності для досягнення поставлених цілей і задоволення різних потреб [5]. Поліцейські Національної поліції України перебувають під впливом підвищеної ймовірності стикання з агресією інших людей або необхідності самим учиняти агресивні дії.

Формулювання цілей статті: емпіричне вивчення особливостей агресивності курсантів-першокурсників закладу вищої освіти МВС України, які навчаються в умовах дії воєнного стану в Україні.

Виклад основного матеріалу. Вибірку склали 20 курсантів першого курсу, які навчаються в навчально-науковому інституті № 3 Національній академії внутрішніх справ (за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність»).

В емпіричному дослідженні використовувалась проєктивна методика «Тест руки» (Hand test) Вагнера для діагностики агресивності [9].

У дослідженні використовувались методи емпіричного психологічного дослідження (тестування), порівняльного аналізу, структурно-логічний метод. Для обробки результатів дослідження використано описову статистику, біноміальний m -критерію при заданій вірогідності $P \leq 0,50$ для $2 \leq n \leq 50$. Статистична обробка даних проводилася з допомогою функцій та формул версії Excel, яка входить у програмний пакет Microsoft Office 2007.

Відповідно до процедури тестування респондентам пропонувалось розглянути десять карток (картки №1-9 – із зображенням кисті руки, картка №10 – без зображення) та дати одну відповідь на запитання: «Що робить ця рука?» та

«Уявіть кисть руки та опишіть її уявні дії» (на картку №10). Отримані відповіді респондентів були віднесені до однієї з одинадцяти категорій:

агресія (рука домінує, завдає шкоди, активно хватає предмет, який здійснює агресивні дії);

вказівка (рука бере участь у дії імперативного характеру);

страх (рука як жертва агресивних проявів; прагне захистити; завдає пошкодження собі; заперечує агресію);

емоційність (рука висловлює позитивні емоційні установки до інших);

комунікація (рука бере участь у комунікативній дії);

залежність (рука висловлює підпорядкування іншим особам);

демонстративність (рука виставляє себе на показ, бере участь у демонстративній дії);

інвалідність (рука пошкоджена, деформована, хвора, нездатна до дій);

активна безособовість (рука бере участь у дії, не пов'язаній з комунікацією, але змінює своє фізичне місце розташування, прикладає зусилля);

пасивна безособовість (рука в спокої; проявляє тенденцію до дії, але не змінює свого фізичного стану);

опис (руки описується без вказівки на вчинені нею дії).

Узагальнені дані по вибірці подані у таблиці 1.

Таблиця 1. Інтерпретація курсантами картинок із зображенням кисті руки

Категорії	Номери картинок									
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8	№ 9	№ 10
А	-	1	1	-	-	14	1	-	3	-
У	-	-	19	-	1	-	-	1	1	2
С	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Е		-	-	7	8	-	-	-	2	3
К	9	-	-	9	-	-	3	-	3	6
З	3	3	-	4	5	-	2	-	2	2
Д	8	2	-	-	3	2	-	1	1	1

ІВ	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
АБ	-	9	-	-	3	4	9	18	8	6
ПБ	-	4	-	-	-	-	5	-	-	-
О	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Примітка: агресія (А), вказівка (У), страх (С), емоційність (Е), комунікація (К), залежність (З), демонстративність (Д), інвалідність (ІВ), активна безособовість (АБ), пасивна безособовість (ПБ), опис (О).

Відповідно до табличних даних респонденти жодного разу не вказали на зображення руки як таке, що можна віднести до категорій «страх» та «опис». Це вказує на те, що в курсантів відсутні тенденції до заперечення агресії, рука не сприймається ними як така, що не вчиняє ніяких дій. Вони не мрійливі, мають недостатньо розвинені уяву та творче мислення.

Відповіді респондентів обох статей на картинку №1 були віднесені до трьох категорій «демонстративність», «комунікація», «залежність».

Відповіді курсантів жіночої статі на картинку №2 були віднесені до більшої кількості категорій, аніж відповіді курсантів чоловічої статі. Окрім категорій «активна безособовість», «залежність», «інвалідність», відповіді курсантів жіночої статі стосувались категорій «агресія» (1 особа), «пасивна безособовість» (1 особа), а курсантів чоловічої статі – категорії «демонстративність» (2 особи).

Відповіді респондентів обох статей на картинку №3 віднесені до категорії «вказівка», лише одна респондентка жіночої статі надала відповідь, що відноситься до категорії «агресивність».

Надані респондентами відповіді на картинку №4 відносяться до категорій «емоційність» (так висловились половина курсантів жіночої статі та двоє осіб – чоловічої статі), «комунікація» (більшість курсантів чоловічої статі і троє осіб – жіночої статі), «залежність» (по двоє курсантів обох статей).

Відповіді респондентів обох статей на картинку №5 віднесені до категорій «емоційність», «залежність», «демонстративність», «активна безособовість», а одного респондента чоловічої статі – до категорії «вказівка».

На картинку №6 майже всі курсанти чоловічої статі та половина курсантів жіночої статі надали відповіді, що відносяться до категорії «активна безособовість», хоча відповіді двох курсантів жіночої статі – до категорії «демонстративність».

Картинку №7 респонденти обох статей описали так, що це дало змогу віднести їх відповіді до категорій «активна безособовість» і «пасивна безособовість», «комунікація», «залежність». Слід зазначити, що більшість курсантів чоловічої статі надали відповіді, що відносяться до категорії «активна безособовість», а третина курсантів жіночої статі – до категорії «пасивна безособовість», одна респондентка жіночої статі – до категорії «агресивність».

Відповіді всіх курсантів жіночої статі та більшості курсантів чоловічої статі на картинку №8 віднесені до категорії «активна безособовість». Хоча на цю картинку є відповіді курсантів чоловічої статі, які віднесені до категорій «демонстративність» та «вказівка».

Відповіді респондентів обох статей на картинку №9 схожі тим, що віднесені до категорій «агресія», «комунікація», «активна безособовість». Разом з тим відповіді курсантів жіночої статі на цю картинку також віднесені до категорій «вказівка», «емоційність», «залежність», а одного курсанта чоловічої статі – до категорії «демонстративність».

На картинку № 10 респонденти обох статей надали відповіді, що відносяться до категорій «емоційність», «комунікація», «активна безособовість». Проте курсанти чоловічої статі надали ще й відповіді, віднесені до категорій «залежність», «демонстративність», курсанти жіночої статі – категорії «вказівка».

Розподіл відповідей респондентів чоловічої та жіночої статі по категоріях поданий у таблицях 2, 3.

Таблиця 2. Інтерпретація курсантами чоловічої статі картинок із зображенням кисті руки

Категорії	Номери картинок									
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8	№ 9	№ 10
А	-	1	1	-	-	5	1	-	2	-
У	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-
Е	-	-	-	5	4	-	-	-	-	1
К	4	-	-	3	-	-	2	-	2	3
З	2	1	-	2	3	-	1	-	-	2
Д	4	-	-	-	1	2	-	-	1	1
ІВ	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
АБ	-	4	-	-	2	3	3	10	5	3
ПБ	-	4	-	-	-	-	3	-	-	-

Примітка: агресія (А), вказівка (У), емоційність (Е), комунікація (К), залежність (З), демонстративність (Д), інвалідність (ІВ), активна безособовість (АБ), пасивна безособовість (ПБ).

Відповідно до даних таблиці відповіді курсантів чоловічої статі всі відповіді на картинку №8 віднесені до категорії «активна безособовість». До категорії «вказівка» віднесені лише дев'ять відповідей на картинку №3, до категорії «інвалідність» – дві відповіді на картинку №2. До категорії «безособова пасивність» віднесені сім відповідей, наданих на картинки №2 та №7.

Таблиця 3. Інтерпретація курсантами жіночої статі картинок із зображеннями кисті руки

Категорії	Номери картинок									
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	№ 8	№ 9	№ 10
А	-	-	-	-	-	9	-	-	1	-
У	-	-	10	-	1	-	-	1	1	2
Е	-	-	-	2	4	-	-	-	2	2
К	5	-	-	6	-	-	1	-	1	3

З	1	2	-	2	2	-	1	-	2	-
Д	4	2	-	-	2	-	-	1	-	-
ІВ	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
АБ	-	5	-	-	1	1	6	8	3	3
ПБ	-		-	-	-	-	2	-	-	-

Примітка: агресія (А), вказівка (У), емоційність (Е), комунікація (К), залежність (З), демонстративність (Д), інвалідність (ІВ), активна безособовість (АБ), пасивна безособовість (ПБ).

Відповідно до даних таблиці всі відповіді курсантів жіночої статі на картинку №3 віднесені до однієї категорії «вказівка». До категорії «пасивна безособовість» потрапили лише дві відповіді на картинку №7, а до категорії «інвалідність» – тільки одна відповідь, надана на картинку №2.

З метою подальшого аналізу та інтерпретації відповідей респондентів обох статей відповіді в кожній із визначених категорій було підсумовано (табл. 4).

Таблиця 4. Узагальнена таблиця кількісних показників відповідей (по категоріях) респондентів різної статі

	Категорії											
	А	У	С	Е	К	З	Д	ІВ	АБ	ПБ	О	
Курсанти чоловічої статі	10	9	-	10	14	11	9	2	30	7	-	
Курсанти жіночої статі	10	15	-	10	16	10	9	1	27	2	-	
Загалом	20	24	-	20	30	21	18	3	57	9	-	

Примітка: агресія (А), вказівка (У), страх (С), емоційність (Е), комунікація (К), залежність (З), демонстративність (Д), інвалідність (ІВ), активна безособовість (АБ), пасивна безособовість (ПБ), опис (О).

Згідно з даними таблиці найбільша кількість відповідей респондентів відноситься до категорій «активна безособовість» (57 відповідей), «комунікація» (30) та «вказівка» (24). Найменше відповідей респондентів віднесено до

категорій «інвалідність» (3) та «пасивна безособовість» (9). До решти категорій віднесено від 18 до 21 відповідей.

За допомогою біноміального m -критерію встановлено, що найменша кількість відповідей респондентів відносяться до категорій «інвалідність» та «пасивна безособовість» ($p \geq 0,05$).

Порівняння кількості відповідей, віднесених до однієї категорії, респондентів чоловічої та жіночої статі дозволило визначити, що до категорій «комунікація» ($m=16$; $p \leq 0,01$) і «вказівка» ($m=15$; $p \leq 0,05$) відноситься більше відповідей курсантів жіночої статі, ніж чоловічої статі. До категорій «агресивність», «емоційність», «демонстративність» віднесено однаково кількість відповідей респондентів обох статей.

Сумарний бал відкритої агресивної поведінки обчислювався за формулою:

$$I = (A + Y) - (C + E + K + Z),$$

де перша частина формули (агресія + вказівка) характеризує агресивні тенденції, друга частина (страх + емоційність + комунікація + залежність) – тенденції, що стримують агресивну поведінку.

За цією формулою обраховано, що в респондентів обох статей переважають тенденції, які стримують прояви агресивності (44 бали < 71 бали). Це вказує на їх бажання пристосовуватись до оточення та незначну ймовірність вияву ними агресивності у поведінці.

Схильність респондентів чоловічої та жіночої статі до відкритої агресивної поведінки (агресивності) підраховувалась у балах: якщо $I=0$, то є схильність до агресії з близькими (знайомими) людьми; якщо $I=+1$, то існує реальна вірогідність прояву агресії; якщо $I < -1$, то вірогідність прояву агресії тільки в особливо значущих ситуаціях (але чим більша абсолютна величина I , то менша вірогідність відкритої агресії навіть в особливо значущих ситуаціях). Отримані результати по вибірці подані в таблиці 5.

Таблиця 5. Розподіл респондентів різної статі у групи відповідно до кількісних показників відкритої агресивної поведінки

Кількісний показник (I)	Курсанти чоловічої статі	Курсанти жіночої статі
I < - 1	40%	50%
	45%	
I = + 1	50%	20%
	35%	
I = 0	10%	30%
	20%	

Відповідно до даних таблиці майже половина респондентів (45%) мають кількісний показник $I < -1$. Абсолютна величина I сягає 2 балів (у курсантів чоловічої статі) та 3 балів (у курсантів жіночої статі): вірогідність прояву ними агресії не відрізняється.

Третина респондентів (35%) мають кількісний показник $I = +1$. Це притаманне половині респондентів чоловічої статі і кожній п'ятій респондентці жіночої статі. Кожному п'ятому респонденту (20%) характерний показник $I = 0$. Це притаманно половині респондентів жіночої статі і кожному десятому респонденту чоловічої статі.

Встановлено відсутність статистично значущих відмінностей кількісних показників агресивності респондентів різної статі та вибірки загалом.

Висновки. Курсанти чоловічої та жіночої статі не заперечують агресію. Вони активні та здатні до дій, що спрямовані на їх адаптацію до вимог навчально-службової діяльності ЗВО та курсантського середовища, проявляючи при цьому незначну ймовірність агресивної поведінки.

Курсанти обох статей не схильні до відкритої агресивної поведінки (агресивності), а спрямовані на кооперацію, соціальне співробітництво та слідування встановленим правилам та нормам. Вони проявляють реалістичність, дотримуються субординації, показують доброзичливість та позитивне ставлення до людей, що сприяє їх адаптації у новому середовищі.

На противагу курсантам чоловічої статі, курсанти жіночої статі більш схильні до вираження категоричності, недопущення відхилень від встановлених правил, що впливає на їхню адаптацію до оточення. Однак вони проявляють не агресивність, а схильні до спілкування для успішного вирішення питань у значущих для них ситуаціях навчально-службової діяльності.

Список використаних джерел

1. Березка С. В., Карпенко Т. В. Теоретичний аналіз наукових досліджень проблеми агресивної поведінки у психолого-педагогічній літературі. *Молодий вчений*. 2017. № 10.1 (50.1). С. 61–64. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10.1/16.pdf>
2. Голубенко Т. О., Діордіца І. М., Сіра Л. І. Особливості психолого-педагогічної адаптації здобувачів вищої освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану. *Наукові інновації та передові технології. Серія : Психологія*. 2022. № 6 (8). С. 112–123.
3. Гусєв А. І., Цибух Л. М. Стабілізація психічного стану здобувачів вищої освіти в умовах війни. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Психологія*. 2022. № 2. С. 60–64. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.2.12>
4. Захаренко Л. М. Взаємозв'язок негативної агресивності особистості з типом міжособистісних відносин. Організаційна психологія. *Економічна психологія*. 2016. № 2-3 (5-6), С. 67–73. URL: <http://orgpsy-journal.in.ua/index.php/orep/article/view/186>
5. Ковач О. В. Психологічні засади легітимізованої агресії в професійній діяльності поліцейських. *Юридична психологія*. 2021. № 2 (29). С. 28–35.
6. Ларіонов С. О., Макаренко П. В. Діагностика агресивної поведінки особистості засобами психологічного тренінгу. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу*

- системи МВС України* : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 берез. 2018 р.). Харків : ХНУВС, 2018. С. 179–182. URL : <http://univd.edu.ua/uk/dir/1903>
7. Несен О. О., Кривенцова І. В., Клименченко В. Г., Огарь Г. О. Ступінь агресивності здобувачів вищої освіти, що спеціалізуються в одноборствах, ігрових видах спорту та не спортсменів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2022. Вип.16 (172). С. 38–45. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/9555>
  8. Петечел О. Ю. Теоретичний аналіз проблеми агресії. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2017. Вип. 44. С. 88–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2017_44_10
  9. Тест руки Вагнера – діагностика агресивності : метод. посіб. для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників : зб. практ. матеріалів. Київ, 2020. С. 57–65. URL: [file:///C:/Users/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81_505/Downloads/471051%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81_505/Downloads/471051%20(1).pdf)
  10. Товт В. В. Психологічні особливості проявів агресивності в юнацькому віці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2021. № 2. С. 28–32. URL : <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2021.2.6>
  11. Тополов Є. В. Професійна агресивність особистості : монографія. Київ : Слово, 2011. 400 с.
  12. Чухрій І. В. Психологічні особливості емоційних переживань осіб юнацького віку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2023. № 6. С. 54–58. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.6.10>
  13. Ющенко І. М. Специфіка стратегій адаптації молоді в умовах невизначеності, спричиненої війною. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2023. № 6. С. 18–22. URL: <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2022.6.3>

14. Garcia, Horacio Daniel. Impulsiveness and aggressiveness in police cadets. *Actualidades en Psicología*. 2019. Vol. 33. № 126. pp. 17–31. URL: <http://dx.doi.org/10.15517/ap.v33i126.32472>
15. Lunov V., Maksymenko S., Matiash M., Subbota S., Tolstoukhov A. Ukrainian Syndrome: How Ukrainian Youth Understands the New Norm of Life and Relates to Learning in Face to 2022-Full-Scale Russian Invasion (January 15, 2023). Available at SSRN. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4324782

Honchar Maria

National Academy of Internal Affairs

AGGRESSIVENESS OF FRESH-YEAR CADETS DURING EDUCATION UNDER THE CONDITIONS OF THE MILITARY STATE

After the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine, students of higher education have observed changes in the trends of their educational activities, increased emotionality, difficulties in adapting to the educational process under martial law. To cope with the stress of war, one of the adaptive strategies of their coping behavior is adaptation avoidance. The physical response to anger by students of higher education can lead to adaptation in difficult times of war, because physical aggression is directly related to displacement, and verbal aggression - to hypercompensation.

The level of aggressiveness of the individual is one of the factors of professional aggressiveness of specialists. Cadets studying at a university that prepares future police officers have a significant potential for aggressive motivation. A form of aggressive behavior is the legitimized aggression of policemen of the National Police of Ukraine, who are under the influence of an increased probability of encountering aggression from other people or the need to take aggressive actions themselves.

The article presents the results of an empirical study of the aggressiveness of first-year cadets of a higher education institution of the Ministry of Internal Affairs of

Ukraine, who study under martial law in Ukraine. The sample was made up of first-year cadets (n=20) of educational and scientific institute № 3 of the National Academy of Internal Affairs. The used methods of empirical psychological research, comparative analysis, structural-logical method contributed to the achievement of the research goal.

It was established that the probability of aggressive behavior by first-year cadets is insignificant. First-year cadets are active, realistic, aimed at cooperation, social cooperation and subordination. They are friendly, have a positive attitude towards people, which contributes to their successful adaptation in the cadet environment. At the same time, female cadets are more categorical, compared to male cadets, but more communicative than them, they try to solve issues related to educational and service situations that are significant for them in communication.

Key words: *aggressiveness, cadets, military state.*

УДК 343.431:343.985

Гуцько Катерина Олегівна

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВА В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

У статті визначено способи вчинення шахрайства в мережі Інтернет в умовах воєнного стану як основного елемента оперативно-розшукової характеристики. Наголошено, що основними суб'єктами оперативно-розшукової протидії шахрайству в мережі Інтернет є кіберполіція. Зазначено, що шахрайство є однією з найбільш поширених злочинних дій. Акцентовано увагу, що домінуючу позицію серед елементів оперативно-розшукової характеристики злочину займає спосіб його вчинення. Зроблено логічні висновки та пропозиції